

Sygn. akt IV Ca 238/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2013r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Andrzej Jastrzębski (spr.)

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Mariusz Struski

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Leśniak

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2013 r., w Słupsku

na rozprawie

sprawy z wniosku A. J. (1), I. J., A. J. (2)

z udziałem (...) S.A. w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców od postanowienia Sądu Rejonowego w Człuchowie z dnia 6 marca 2013 r. sygn. akt I Ns 195/12

postanawia:

1. sprostować omyłki pisarskie w treści postanowienia Sądu Rejonowego w Człuchowie z dnia 6.03.2013r. w ten sposób, że w miejsce sygn. akt IC 195/12 wpisać INs 195/12, a w miejsce nazwy uczestnika postępowania (...) S.A. w G. wpisać (...) S.A. w G.,
2. oddalić apelację.

Sygn. akt IV Ca 238/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy – A. J. (1), I. J. i A. J. (2) wnieśli do Sądu Rejonowego w Człuchowie o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu na nieruchomości położonej w C.przy ulicy (...), nr(...), dla której Sąd Rejonowy w Człuchowie prowadzi księgę wieczystą nr (...), polegającej na prawie wstępu, używania i korzystania z gruntu, na którym posadowione są pojedynczy słup energetyczny (żelbetowy) oraz trzy słupy skrzyżowaniowe (żelbetowe), na których krzyżują się linie, a których pole powierzchni podstawy wynosi $2,73 \text{ m}^2$ oraz z pasa gruntu o szerokości 2m, biegnącego na długości 100 m wzdłuż wschodniej granicy działki nr (...), a także na prawie dostępu służb eksploatacyjnych (...) S.A. w celu wykonywania czynności związanych z eksploatacją, naprawą, konserwacją i modernizacją linii niskiego napięcia znajdującej się w pasie gruntu, przy czym uprawniony zobowiązany jest każdorazowo po dokonaniu wyżej wymienionych czynności i prac do przywrócenia stanu poprzedniego w terminie 14 dni od zakończenia prac, jak również o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podnieśli, że są właścicielami nieruchomości położonej w C.przy ulicy (...), nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Człuchowie prowadzi księgę wieczystą nr (...), a na której posadowione są pojedynczy słup energetyczny (żelbetowy) o wymiarach 0,26x0,16 m oraz trzy słupy skrzyżowaniowe (żelbetowe), na których krzyżują

się linie, a ich pole powierzchni podstawy wynosi 2,73 m². Ponadto przez ich nieruchomości przebiega także linia elektroenergetyczna niskiego napięcia o długości 100 m. Wskazali również, że przedmiotowe słupy energetyczne zostały pomierzone i naniesione na mapę w grudniu 1984 roku.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w G. wniósł o oddalenie wniosku w zakresie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

W uzasadnieniu wskazał, że generalnie nie sprzeciwiają się ustanowieniu służebności przesyłu, zwracając w szczególności uwagę na fakt, że ustawodawca w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami zawarł katalog sytuacji stanowiących cel publiczny, którego realizacja służy ogółowi i jest przeznaczony do zaspokojenia potrzeb powszechnych. Na rozprawie w dniu 18 lipca 2012 roku pełnomocnik uczestnika postępowania złożył oświadczenie o cofnięciu swojego stanowiska zawartego w odpowiedzi na wniosek i jednocześnie podniósł zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Ponadto w piśmie procesowym z dnia 24 lipca 2012 roku, nawiązującego do podniesionego na rozprawie w dniu 18 lipca 2012 roku zarzutu zasiedzenia wskazał, że linia niskiego napięcia przebiegająca wzdłuż granicy działki (...) została wybudowana 19 czerwca 1978 roku, dla zasilania prywatnych działek ogrodniczych. Podkreślili, że inwestorem projektu budowy linii napowietrznej oraz zaprojektowanej i uzgodnionej trasy przebiegu linii byli właściciele tych ogródków działkowych w tamtym okresie, tj. w 1978 roku, jak również, że wybudowana linia napowietrzna nn o długości 801 m została przekazana na majątek Zakładu (...) dowodem PT nr 125 z dnia 1 lipca 1978 roku. Wskazali nadto, że działka nr (...) jest zasilana z linii, której dwa słupy stoją na działce wnioskodawców, którzy nabyli tę działkę z linią i dwoma słupami. Zatem z uwagi na upływ 30 lat od chwili budowy linii zasadnym jest zarzut zasiedzenia.

Rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy w Człuchowie ustalił, że wnioskodawcy - otrzymali w formie darowizny działkę ogrodową nr (...), położoną w C.przy ulicy (...). Działka ta została nabyta przez matkę wnioskodawcy - A. J. (1)- od państwa C. w latach 1997 – 1998 i stanowiła ona część ich działki. W chwili zakupu i darowania działki nr (...), znajdowały się na niej urządzenia. Urządzenia te z inicjatywy i na wniosek ówczesnych właścicieli ogródków działkowych zostały wybudowane w 1978 roku przez Zakład (...)w C.– H. F.. Natomiast warunki techniczne, na bazie których opracowano projekt techniczny, zostały wydane przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania - Zakład (...)w S.Rejon C.. Projekt, jak i jego realizacja były finansowane przez poszczególnych ówczesnych właścicieli ogródków działkowych. W dniu 4 lipca 1978 roku linia energetyczna zasilająca ogródki działkowe, w tym działkę wnioskodawców oraz urządzenia energetyczne zostały nieodpłatnie przekazane na rzecz Zakładu (...)w C..

Po przejęciu tych urządzeń energetycznych zakres ich eksploatacji nie uległ zmianie, były i są one nadal poddawane oględzinom systematycznie co pięć lat. Oprócz oględzin dokonywane są również wszystkie czynności związane z awariami, usuwaniem zagrożeń przy pomocy pogotowia energetycznego. Wszelkie prace eksploatacyjne dotyczące sieci, dokonywane są przez pracowników uczestnika postępowania po wcześniejszym uzgodnieniu tego faktu z właścicielem nieruchomości, na której ta sieć się znajduje.

Jak dalej ustalił sąd I instancji zarówno poprzednik prawny, jak i uczestnik postępowania nie zawierali z ówczesnymi właścicielami ogródków działkowych i wnioskodawcami żadnej umowy dotyczącej sposobu i zakresu korzystania z nieruchomości, na której posadowione są urządzenia energetyczne.

W dniu 12 lipca 1993 roku doszło do przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa zwaną dalej Spółką i nastąpiło przejęcie całego dotychczasowego majątku przedsiębiorstwa państwowego.

Mając na uwadze powyższe ustalenia sąd I instancji zważył, że w niniejszej sprawie uczestnik postępowania (...) S.A. w G. podniósł zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu. Dlatego też koniecznym było rozpoznanie tego zarzutu w pierwszej kolejności, albowiem rozstrzygnięcie w tym zakresie miało zasadnicze znaczenie na wynik niniejszego postępowania.

W ocenie Sądu Rejonowego zarzut uczestnika postępowania zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie bowiem z art. 292 kc służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że do nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie może nastąpić tylko przy łącznym spełnieniu trzech przesłanek, a mianowicie istnienia trwałego i widocznego urządzenia, nieprzerwanego posiadania służebności oraz upływu czasu. Ponadto z uwagi na odesłanie zawarte w art. 305⁴ kc dopuszcza się także zasiedzenie służebności przesyłu

Posiadaczem służebności gruntowej jest ten kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 352 kc). Przy czym posiadanie służebności dotyczy tylko służebności czynnych, albowiem służebności bierne nie polegają na korzystaniu z cudzej rzeczy. Istotnym jest również, że posiadanie musi być nieprzerwane, czyli wykonywane w sposób ciągły i polegać na władaniu nieruchomością odpowiadającym treści służebności polegającej na korzystaniu z widocznego i trwałego urządzenia.

Kolejną przesłanką do zasiedzenia służebności jest, jak wskazał sąd I instancji, upływ wskazanego w przepisach okresu czasu, tj. lat dwudziestu jeżeli posiadanie zostało nabyte w dobrej wierze lub trzydziestu jeżeli posiadanie zostało nabyte w złej wierze. Istnienie dobrej lub złej wiary, tak samo jak przy zasiedzeniu nieruchomości, nie jest przesłanką zasiedzenia służebności, a wpływa jedynie na długość czasu, w jakim należy posiadać służebność, aby nabyć ją w drodze zasiedzenia.

W rozpoznawanej sprawie bezspornym jest, że urządzenia energetyczne zasilające ogródki działkowe przy ulicy (...) w C., w tym również pojedynczy słup energetyczny, trzy słupy skrzyżowaniowe oraz linia niskiego napięcia znajdujące się na działce ogrodowej nr (...), stanowiącej własność wnioskodawców, zostały wybudowane w 1978 roku i do dnia dzisiejszego są wykorzystywane przez uczestnika postępowania w sposób widoczny i trwały. Bezspornym jest również, że uczestnik postępowania jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego - Zakładu (...) w S. Rejon w C., które nie tylko wydało warunki techniczne, ale również opracowało projekt techniczny określający zasilanie w energię elektryczną ogródków działkowych położonych w C. przy ulicy (...).

W związku z tym, że inwestycja ta była finansowa przez ówczesnych właścicieli ogródków działkowych, w ocenie Sądu Rejonowego, istotnym było również ustalenie kiedy i na jakiej podstawie urządzenia te weszły do majątku poprzednika prawnego uczestnika postępowania oraz czy uczestnik postępowania, jako następca przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w C., wykonywał posiadanie prowadzące do nabycia służebności przez zasiedzenie we własnym imieniu oraz czy mógł doliczyć do swojego czasu posiadania okres posiadania służebności przez swojego poprzednika prawnego. Ustalenie tych okoliczności ma bowiem istotny wpływ na rozpoczęcie biegu terminu prowadzącego do zasiedzenia służebności.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci karty ewidencyjnej zmian obiektu wynika, że urządzenia te oraz linia niskiego napięcia oznaczone PT 125, weszły do majątku poprzednika prawnego uczestnika postępowania – Zakładu (...)w S.Rejon C.- w dniu 4 lipca 1978 roku (dowód: karta ewidencyjna zmian obiektu k. 54v). Okoliczność ta została również potwierdzona przez świadka H. A. (1), który zeznał, że „karta ewidencyjna dotyczyła całości urządzeń energetycznych wynikających z planu powykonawczego, w tym również urządzeń służących do zasilania ogródków działkowych wybudowanych w tamtym okresie”. Świadek ten zeznał nadto, że po przejęciu tych urządzeń energetycznych zakres ich eksploatacji nie uległ zmianie, gdyż były i są one nadal poddawane oględzinom systematycznie co pięć lat, jak również, że dokonywane są wszystkie czynności związane z awariami, usuwaniem zagrożeń przy pomocy pogotowia energetycznego i modernizacją. Podkreślił również, że wszelkie prace eksploatacyjne dotyczące sieci, dokonywane są przez pracowników uczestnika postępowania po wcześniejszym uzgodnieniu tego faktu z właścicielem nieruchomości, na której ta sieć się znajduje (dowód: zeznania świadka H. Anczyńskiego k. 131v).

Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom tego świadka, ponieważ są one spójne, logiczne i korelują z pozostałym w sprawie materiałem dowodowym, a co więcej w zakresie korzystania z tych urządzeń przez uczestnika postępowania,

zostały one potwierdzone przez samego wnioskodawcę A. J. (3), który wyjaśnił, że „miała miejsce modernizacja linii energetycznych i wówczas pracownicy energetyki wchodzili do mnie na posesję. Mi się wydaje, że oni ustnie sięgnęli zapytali czy mogą wejść na moją posesję, aby dokonać prac modernizacyjnych a ponadto jest on długoletnim pracownikiem uczestnika postępowania” Ponadto, w ocenie Sądu, za wiarygodnością tego świadka, przemawia fakt, że H. A. (1) jest długoletnim pracownikiem uczestnika postępowania.

Wobec powyższego, zdaniem Sądu, to od dnia 4 lipca 1978 roku należy liczyć bieg terminu do zasiedzenia służebność, gdyż w tej dacie urządzenia przesyłowe weszły w skład majątku poprzednika prawnego uczestnika postępowania - Zakładu (...), który przystąpił do korzystania z tych urządzeń w sposób trwały i widoczny, a kontynuuje to uczestnik postępowania.

W toku niniejszego postępowania, w ocenie Sądu, uczestnik postępowania nie wykazał aby zarówno on, jak i jego poprzednik prawny, dysponowali jakimkolwiek tytułem pozwalającym na trwałe korzystanie z nieruchomości wnioskodawców, dlatego też należy uznać, że było to posiadanie urządzeń przesyłowych w złej wierze. Co prawda świadek H. A. (1) zeznał, że po wybudowaniu linii „każdy z właścicieli przychodził i podpisywał dokument PT i to była podstawa przekazania linii na własność energetyki i do eksploatacji”, podkreślić jednak należy, że dotyczyło to wyłącznie własności urządzeń energetycznych, a nie możliwości swobodnego i nieograniczonego korzystania z nieruchomości, na których te urządzenia i linie były posadowione. Ponadto świadek ten również zeznał, że „wszelkie prace eksploatacyjne dotyczące sieci, dokonywane są przez pracowników uczestnika postępowania po wcześniejszym uzgodnieniu tego faktu z właścicielem nieruchomości, na której ta sieć się znajduje. Zatem, skoro przedsiębiorca energetyczny nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w cudzej własności nieruchomości dla utrzymania urządzeń służących, to z reguły kwalifikowane jest to jako korzystanie z nieruchomości w złej wierze. Konsekwencją tego faktu jest wydłużenie, zgodnie z art. 172 kc w zw. z art. 292 zd. 2 kc i art. 305⁴ kc, okresu posiadania służebności do 30 lat (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 roku, III CZP 108/10).

Wobec powyższego należy uznać, że trzydziestoletni termin zasiedzenia służebności upłynął z dniem 4 lipca 2008 roku.

Odnosząc się natomiast do kwestii doliczenia okresu posiadania przez poprzednika prawnego, sąd zważył, że faktem jest, że w 1978 roku kiedy to zostały wybudowane urządzenia energetyczne znajdujące się na nieruchomości wnioskodawców, obowiązywał art. 128 kc, uchylony przez ustawę z dnia 28 lipca 1990 roku, która weszła w życie w dniu 1 października 1990 roku. Natomiast, skoro w przedmiotowej sprawie, bieg trzydziestoletniego terminu zasiedzenia służebności upłynął z dniem 4 lipca 2008 roku, to art. 128 kc już nie obowiązywał. Wobec powyższego, w ocenie Sądu Rejonowego, brak jest przeszkód do doliczenia, na mocy art. 176 kc, do okresu uczestnika postępowania okresu posiadania jego poprzednika prawnego – Zakładu (...) w S. Rejon w C.. Zgodnie bowiem z przyjętą linią orzecznictwa, aktualny posiadacz służebności nie może skorzystać z tego zaliczenia, tylko wówczas gdy jego poprzednik prawny wcześniej już nabył ją przez zasiedzenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 roku, IV CSK 435/10, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 roku, IV CSK 183/11).

Dlatego też Sąd nie zgodził się ze stanowiskiem wnioskodawców powołujących się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 roku, IV CSK 291/2009. Tym bardziej, że zostało ono wydane w stanie faktycznym, w którym nabycie służebności przez zasiedzenie nastąpiło w 1985 roku, a więc na rzecz Skarb Państwa. Natomiast w niniejszej sprawie, jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, mamy do czynienia z sytuacją odmienną, albowiem bieg zasiedzenia służebności zakończył się w 2008 roku, czyli już po zmianie przepisu art. 128 kc dokonanej ustawą z dnia 31 stycznia 1989 roku oraz po uchyleniu tego przepisu z dniem 1 października 1990 roku.

Na mocy art. 217 § 3 kpc Sąd pominął wniosek dowodowy z druku protokołu zdawczo – odbiorczego k. 138 i oświadczenia k.139 albowiem, w ocenie Sądu okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.

Wobec powyższego, skoro uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w G., w toku niniejszego postępowania wykazał, że przysługuje mu skuteczne względem wnioskodawców uprawnienie do władania ich nieruchomością, jak również, że

w grę nie wchodzi nabycie służebności przez Skarb Państwa, albowiem posiadanie w zakresie odpowiadającym treści służebności było wykonywane przez część okresu prowadzącego do zasiedzenia przez odrębny od Skarbu Państwa podmiot we własnym imieniu i na swoją rzecz, zasadnym było oddalić wnioski wnioskodawców o ustanowienie służebności przesyłu.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodzili się wnioskodawcy.

W złożonej apelacji domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia i ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, zarzucając rozstrzygnięciu sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że doszło do zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu oraz naruszenie prawa materialnego (art. 172 § 1 kc)

Apelujący w uzasadnieniu apelacji skoncentrowali się na okoliczności błędnej oceny przez sąd I instancji okoliczności przekazania poprzednikowi prawnemu uczestnika postępowania przez przekazujących właścicieli działek środka trwałego jakim były urządzenia energetyczne, podnosząc również, że do dnia 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe sprawowały zarząd mieniem państwowym w imieniu Skarbu Państwa i okres ten nie mógł być wliczany do okresu zasiedzenia przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawców jest bezzasadna.

Na wstępie zauważyć należy, że Sąd Rejonowy, orzekając w niniejszej sprawie, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, prawidłowo oceniając przy tym zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Z treści zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd I instancji wyprowadził właściwe ustalenia i wnioski, w oparciu o które prawidłowo zastosował normy prawa materialnego, zaś sposób procedowania w sprawie odpowiadał wymogom określonym w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, tym samym sąd II instancji w całej rozciągłości przyjmuje ustalenia i wnioski sądu I instancji jako własne (art. 328 § 2 kpc w związku z art. 328 i art. 391 § 1 zd. 1 kpc.).

W realiach rozpoznawanej sprawy ocenie winien pozostać poddany zarzut apelacji sprowadzający się do twierdzenia wnioskodawców o braku możliwości zaliczenia do okresu zasiedzenia okresu w jakim poprzednik prawny uczestnika postępowania władał linią energetyczną do czasu zmiany przepisu art. 128 kc i tym samym nie doszło do zasiedzenia tej służebności przez Skarb Państwa, skoro oczywistym jest, że przed dniem 1 lutego 1989r. przedsiębiorstwa państwowe z uwagi na obowiązującą zasadę jednolitości własności państwowej (art. 128 kc) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa. Skutki prawne związane z posiadaniem służebności w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa. Inaczej mówiąc pomimo, że przedsiębiorstwo państwowe zarządzały majątkiem Skarbu Państwa, w tym przypadku również służebnością, to zarządzanie to wykonywane było na rzecz Skarbu Państwa co powodowało, że jedynie Skarb Państwa mógł wówczas nabyć służebność przez zasiedzenie. Stwierdzenie upływu okresu zasiedzenia do dnia 1. 02. 1989r. wykluczało zatem możliwość zaliczenia do okresu posiadania uczestnika postępowania okresu posiadania poprzednika – przedsiębiorstwa państwowego. Jednakże, co uchodzi z pola widzenia apelujących wnioskodawców zaliczenie to było możliwym w przypadku gdy do przeniesienia posiadania doszło w trakcie biegu zasiedzenia. (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z 17 lutego 2011 r. sygn. IV CSK 435/10 (Ubiegający się o nabycie służebności przez zasiedzenie może zaliczyć do niego okres korzystania z niej przez poprzednika. Aktualny posiadacz służebności nie może jednak skorzystać z tego zaliczenia, jeśli jego poprzednik wcześniej już nabył ją przez zasiedzenie).

Z tą ostatnią sytuacją mamy miejsce, jak słusznie zauważył to sąd I instancji w realiach rozpoznawanej sprawy, co w konsekwencji powoduje, że zarzuty apelacji w tym zakresie nie mogą być zasadne.

Nie sposób również uznać zasadnymi zarzutów apelacji sprowadzających się do kwestionowania ustaleń sądu w zakresie czasu w jakim właściciele działek przekazywali urządzenia energoelektryczne na rzecz uczestnika postępowania. Okoliczności czasowe związane z przekazywaniem linii energetycznej, przy przyjęciu przez sąd I instancji złej wiary uczestnika postępowania nie mają istotnego znaczenia jeśli zważyć na niekwestionowaną datę w jakiej linia energetyczna została wybudowana i od której to daty rozpoczął się bieg terminu zasiedzenia służebności.

Z uwagi na powyższe, na mocy art. 385 kpc apelacja jako bezzasadna została oddalona.